

מסורת הש"ס

(א) וימנות סג. ע"ש צ"ב ט. ח. ע"ש. (ג) וימנות צ"ב. (ג) סנהדרין גמ. (ד) ג'ל. יסבאל וי"א בנמיס ונמיר וע"פ מ"ש על הגליון סנהדרין גמ. (ט) ויגרי הערוך ע"כ ג' א' גאז דלמנו פי סריס וטורי הש"ס וע"כ ידור גרם גורפטי פי רשעים, (ו) [מקום] סוף פקד ג' דבלאים, (ז) ברבות נ"ה. (ח) גמ"ל יעטלו ה"ס. (ט) גלחים טו ב"ס"ה המייני. כ"ג ב"ס"ר: שטוי מלכות, (י) כ"ג הכ"ל ה"רשעים ממקו.

לעוי רש"י

הומלול"ן. כשות.

מוסף רש"י

שנאמר כ"י ואצרוף כבור סיג'ן. תפוחת ש"ך (סנהדרין גמ.). בדיליד. המוצלס לחשי ע"ס (ס"ה). היגרי. גפי חוש מיראל (ס"ה). אמגושי. פקיס משפטין שמתעין ישראל, תמ"ס שנת (לע"ל ע"ה). פלוגת איכ"ל למ"ד אמגושי תמ"ס וא"א מ"ד גופי ע"ס (סנהדרין גמ.). גויפטרי. שופטיס ע"ס"ה המוכתיין את ישראל ממקלות (ס"ה). בטלי אמגושי דכתיב ואצרוף כבור סיג'ן. רכ"ס וגדולס נמוקס, כשארצוף ואחלקס אזי אקריה כל גדיליד, אמגושי, הנילס מיראל המקוס. סיג'ן, כמו רב, דמתרגמיני ס"ג (ס"ה). הסיר ה"י משפטין. כמו שפטיה, פנה אידיק. גויפטרי (ס"ה). כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. לדין זלוניה מן המורה ה"ן אתה המקל (ברכות ג'ו).

רבינו הגנאל

זדה שהשיב רב מנשיא לבני בי בשכר, על הכילה ועל הכשות בכרם ועל המת בו"ש.

תולין פרק עשרים שבת

קלמ'.

עין משפט נר מצוה

בו א מ"י פ"ג מהל סנהדרין הלכה ט סמט לאור רז טו"ע ח"מ ס" ח סק"פ צ:

בו ב מ"י פ"י מהל ממונת עניים הלכה א סמט עשין קסב טור י"ד ס"י רמז:

תורה אור השלם

- שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני במחיר יורו ויביאק בכסף משפט ואת כל הישרה יקשו: בנה ציון ב"מס וירושלם בעולת: ראשיה בשדח ישפטו וכה"ה במחיר יורו ויביאק בכסף יקסמו ועל ין ישענו לאמר הלא ין בקרבנו לא תבוא עלינו קרע: מיכה ג ט"א 2 לכן בגללם ציון שדה תחרש וירושלם עין תהיה ובר היתר לבמות יע: מיכה ג ב
- ואשיבה ידי עלך ואצרוף כבור סיג'ן ואצריה כל בדיליד: ישעיהו א ב 4 ציון במשפט תפדה ושיקה באצרוף: ישעיהו א כ 5 הסי' ין משפטין פנה איבר מלך ישראל ין בקרבך לא תיראי רע ע"ד: צפניה ג טו 6 שבר ין משה וישעיהו שבת משלים:
- ישעיהו ד ה 7 כי כפיסם נגאלו בדם ואצבעותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה תהנה: ישעיהו טו ג 8 ברכת הו"י עד תאות גבעת שלם תהיון לראש יוסף ולקדוקך נזיר אהיו: בראשית מט כ 9 וישא משאת נתת פניו אליהם ותרב משאת בנימן ממשאת קלס תמס ידות וישתו וישכרו עמו:
- בראשית מג לז 10 ותיר אף ין במשה ויאמר הלא אדרן אודוך דלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הפה הוא יצא לקראתך ודך אף ושמח בלבבו: שמות ד י

מוסף תוספות

א. שבימי האמוראים אלא דכתיב הכי נהונו כותיהו. תוס' ה"ל"ש. ב. ד"א מקבלי טומאה. תוס' ה"ל"ש. ג. רב אחא בר יעקב דליטבלו. תוס' ה"ל"ש.

הלכה כזורה. בטעמים שלא יאה זה מחלוקת: ג' עניות. נשדח יפוטו במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו: ג' פורעניות. שדה תחרש עיין מהיה ולצמות יער: ויעלדך נכסחלה. ואחר כך יקרא לך עיר הזדק לשרות זה שכניה: אי צטלי יהירי. ישראל מתייהרים בצלורות ובמלנזוי יהיות כפרעים הללו: צטלי אמגושי. יעטלו מסיתים ומדיחיים) המשניאיים אותו: סג'ן. הם גפי הרוח שמגליון עלמן לשון ישנה מלד (אויב ט) ואח"כ ואקריה כל גדיליד אלו אות"ס המגדילים שונאי ישראל מן הקצ"ה בשקריהם ובפחזותם: צטלי דינין. רשעים משראל שמתין דין: צטלי מעל ישראל: גויפטרי. נוגשי שוטרי עובדי כוכבים: שנעשו מקל לתוניהם. לשמשיהן נתנין יד והיון להן לחוק לומר לא אהיה שליח ואומין את פלוני צ"ד אס לא תרבה שכר ואחר פסק דין לא ארדנו ליכנס למשכנו: צטט מושלים. מקל אגרופין של מושלים היינו דיניס רשעים שמת"ח שבמשפחותם להם למקל ולאגרוף של ידיהם היו מעמידין אותו ומחפין עליהם ועושין סמיגרין לדבריהם: לדיניי צור. שבצננות אותן מת"ח מעמידין דיניי צור לדון את כל הבא והרבה דינין שאין נמלכים בהן ומטין אותן: כפיסם נגואלו צדס אלו הדיינין. שכפיהן פשוטין לקבל שוחד ומטין את הדין ונותנין ממון מן הצעלים שלא כדין ונתנו לשכנגדו והיה הוא כוטרל שנמתו: סופרי הדיינין. שכתוצין שטרות של רמיה: עורכי הדיינין. מלמדין את צעלי דינין לטעון: עמו. מכלל דעד השתא לא: וזה לתשן המשפט. שכנגד הלז שהיה גדול ממנו וקודם למה נגליח שכניה על אהרן כדכתיב (שמואל א ג) הנגלה נגלית אל בית אביך ונאמר לו נוצאה של מזרים הכתובה (נחמקאל ט) עד וימרו צי ואעפ"כ לא נתקנא צו זואת: צני בשכר. שס מקוס: יליש מהו. לנטומה נשבת: נשותא. הומלו"ן שגדל על ההגה מהו צכרמא ירק הוא וכלאים צכרס או אילן הוא ואינו כלאים צכרס: ולישנה להו. דז הימר זה: כדמיני צי יחוקאל. כרך עליה חוטו לו שדמיני: ומשני לפי שאינו צני סורה. ומקילי טפי: עירבוצא. כלאים: וק"ל. צכרות צפרק כ"ז גני ערלה וה"ה לכלאים שחק היא מורה התלויה בצרך ואינה נוהגת מן המורה אלא בצרך: יהיז פרוטס לתינוק נכרי. קסצר צחון לצרך שרי ומיהו כל כמה לחפשי משני שלא ילמדו להקל: ולא

וליישרה זהו בר"ש. ה' לא פריך לישלח להו כר' יאשיה דלמר אינו חייב עד שזרע חטה ושעורה ומרזן במפולת יד לשמא הם לא שאלו כשותא צכרמא מהו אלא היכא עשה דין אסור כלאים ג' מינים כאחד ועוד שמא לא ס"ל כר' יאשיה ואע"ג דק"ל כר' יאשיה צכפ"ק דקדושין (דף נ"ג.) א"ל לא נהריתו (ו) ולא ק"ל כר' יאשיה ואמר נמי צכרות פק מ"י שמתו (דף צ"ב.) נהוג עלמא כולת סני כר' אילעי צרלשית הגו כרבי יאשיה צכלאים כר' יהודה צן צמירא צצברי מיהו י"ל שלא היו צבורין כן" דהא קאמר נמי נהוג כרבי יהודה צצברי מורה ופ"ה פליגי עליה אמוראי טובא צשמעתא דהתס וקאמר נמי כרבי אילעי צרלשית הגו דלמר אינו נוהג אלא בצרך ואפ"ה אמרינן צחולין צשיליה פ' הזרוע (דף קל"ג.) אמר רב חסדא האי טבחא ללא מפריש מתנתא ליהוי צשמעתא דה' אלהי ישראל ואמר נמי דרצא קניס טאמא ואפילו רב נחמן גופיה דלמר נהוג עלמא כולת סני אמר התס דקניס גלימא ווא"ת נהי ללא ס"ל כר' יאשיה מ"מ לישלח להו כרבי יאשיה דכל המיקל בצרך הלכה כמותו צחול"ן וי"ל ללא שיך למימר הכי אלא צמין של אסור דהמתירו חושבו מין הימר בצרך הלכה כמותו צחול"ן אכל צצבר שאינו תלוי אלא צוריעה חטה ושעורה ומרזן צמפולת יד צהא לז אמר הלכה כמותו צחול"ן מ"ר:

רב עמרם חסידא מנגיד ע"ה רב משרשיא יהיב זיה פרוטה צנברי בו' קשיא לי אמאי הא אמרינן לעיל דהלכה כר"ט דמיקל צחול"ן ורין לומר דצמקומס לא היו צני מורה: ור"יתן זיה צתינוק ישראל. אומר רבי שקבלה הוא צדינו עזה המקשה רב אחא צר ועל ויינו הא דלמר צעירוצין צשיליה צכל מערצין (דף מ' וסס) גצי צכרת זמן על הכוס צזיה"כ דמפרש התס ללא אפשר דהיכי ליעציד כו' ליתציה לתינוק לית הלכתא כרצ אחא צר יעקב דילמא אתי למיסרך ולא מלינו צמקוס אחר דלית ליה לצר אחא האי סבלא וי"מ דהוא ההוא דפ' צבתא דנדה (דף ס"א:) דלמקדן? ציממא דמתניא משוס נגצי ולא חיישין לסרך צתה צמקוס צורך ולא נהירא דמאי שגא דנקיט טפי רב אחא צר יעקב מכל שאר אמוראי דהתס ועל הייא דהתס אומר ר"ת שנותר ליתן לתינוק לשמות כוס של צכרה כז מיקלע מילה צזיה"כ ולא חיישין דילמא אתי למיסרך כיון שאין זה מנהג [צקצוע] ולא דמי לכוס דיוה"כ דאי הוו יהיז ליה אתי למיסרך אף כשיהיה גדול כיון שעושין מנהג לשמות צכל שנה ושנה צזיה"כ: יוס

הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד: תניא רבי יוסי בן אלישע אומר אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא וברוך בדיניי ישראל (שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דיניי ישראל שנאמר ישמעון נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יקשו בונה ציון בדמים וירושלים בעולה ראשיה בשוחד יפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו ועל ה' ישענו וגו' רשעים הן אלא שתרלו במחונם במי שאמר והיה העולם לפיכך מביא הקב"ה עליהן ג' פורעניות כנגד ג' עבירות שבידם שנאמר לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער ואין הקב"ה משרה שכניתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל שנאמר ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סג'ן ואסירה כל בדיליד ואשיבה שופטיך כבראשונה ויעציד כבתחלה וגו' אמר עולא אין ירושלים נפרה אלא בצדקה שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה אמר רב פפא אי בטלי יהירי בטלי אמגושי אי בטלי דיניי בטלי גויפטרי אי בטלי יהירי בטלי אמגושי דכתיב ואצרוף כבור סג'ן אי בטלי דיניי בטלי גויפטרי דכתיב הסיר ה' משפטין פנה אויבך אמר רבי מלאי משום ר"א בר' שמעון מ"ד שבר ה' מטה רשעים שבת מושלים שבר ה' מטה רשעים אלו הדיינין שנעשו מקל לחזניהם שבת מושלים אלו ת"ח שבמשפחות הדיינין מר זוטרא אמר אלו תלמידי חכמים שמלמדים הלכות ציבור לדייניי בור אמר ר"א בן מלאי משום ר"ל מאי דכתיב רבי כפיסם נגואלו בדם ואצבעותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה תהנה כי כפיסם נגואלו בדם אלו הדיינין ואצבעותיכם בעון אלו סופרי הדיינין שפתותיכם דברו שקר אלו עורכי הדיינין לשונכם עולה תהנה אלו בעלי דינין ואמר רבי מלאי משום ר' יצחק מנגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב ולקדקדך נזיר אחיו ר' יוסי בר' חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם יין דכתיב וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האי דנא (הוה שיכרות) ואידך שיכרות הוא דלא הוה שתייה מיהא הוה ואמר רבי מלאי בשכר ווראך ושמו בלבו וזה לחשן המשפט על לבו: שלחו ליה בני בשכר ללוי כילה מהו כשותא בכרמא מהו מת ביי"ט מהו אדאזול נח נפשיה דלוי אמר שמואל לרב מנשיא אי חכימת שלח להו כילה להו שררונ על כל צידי כילה ולא מציינו לה צד היתר ולישלח להו כדרכי בר יחוקאל לפי שאינו בני תורה כשותא בכרמא עירבוצא ולישלח להו כדרכי ר' תנאי ובישות ר' מרפון אומר אין כלאים בכרם וחכמים אומרים כלאים בכרם וק"ל כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל לפי שאינו בני תורה מכריז רב האי מאן דבעי למיזרע כשותא בכרמא ליזרע רב עמרם חסידא מנגיד עילויה רב משרשיא יהיב ליה פרוטה לתינוק נכרי וזרע ליה וליתן ליה לתינוק ישראל אתי למיסרך ליה לגדול נכרי אתי לאיחלופי בישראל מת שלח להו מת לא יתעסק ביה לא יהודאין ולא ארמאין לא ביום טוב ראשון ולא ביום טוב שני איני והאמר רבי יהודה בר שילת אמר רבי אסי עובדא הוה כבי כנישתא דמעון ביום טוב הסמוך לשבת ולא

ושמו בלבו וזה לחשן המשפט על לבו: שלחו ליה בני בשכר ללוי כילה מהו כשותא בכרמא מהו מת ביי"ט מהו אדאזול נח נפשיה דלוי אמר שמואל לרב מנשיא אי חכימת שלח להו כילה להו שררונ על כל צידי כילה ולא מציינו לה צד היתר ולישלח להו כדרכי בר יחוקאל לפי שאינו בני תורה כשותא בכרמא עירבוצא ולישלח להו כדרכי ר' תנאי ובישות ר' מרפון אומר אין כלאים בכרם וחכמים אומרים כלאים בכרם וק"ל כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל לפי שאינו בני תורה מכריז רב האי מאן דבעי למיזרע כשותא בכרמא ליזרע רב עמרם חסידא מנגיד עילויה רב משרשיא יהיב ליה פרוטה לתינוק נכרי וזרע ליה וליתן ליה לתינוק ישראל אתי למיסרך ליה לגדול נכרי אתי לאיחלופי בישראל מת שלח להו מת לא יתעסק ביה לא יהודאין ולא ארמאין לא ביום טוב ראשון ולא ביום טוב שני איני והאמר רבי יהודה בר שילת אמר רבי אסי עובדא הוה כבי כנישתא דמעון ביום טוב הסמוך לשבת ולא